

Linnéuniversitetet

Kalmar Växjö

Självständigt arbete i Bildpedagogik

15 hp

En bildlärare om Bildämnet

En kvalitativ intervjustudie

Författare: Jonatan Wiegert

Handledare: Hans T Sternudd

Examinator: Eva Cronquist

Termin: HT15

Ämne: Bildpedagogik

Nivå: G2F

Kurskod: 2BPÄ04

Innehåll

1 Inledning	2
1.1 Syfte och frågeställningar	2
1.2 Tidigare forskning	2
1.3 Teoretisk utgångspunkt	7
1.4 Metod	9
1.4.1 Tillvägagångssätt	10
1.4.2 Analyismetod	11
1.4.3 Etiska överväganden	12
1.4.4 Källa och källkritik	12
1.5 Uppsatsens disposition	12
2 Resultat och Analys	13
2.1 Helénes bakgrund	13
2.2 Helénes tolkning av kursplanens centrala innehåll	14
2.2.1 Kommunikation	14
2.2.2 Olika synsätt	15
2.3 Heléne resonerar om sin undervisning	15
2.3.1 Tid	16
2.3.2 Hinder	17
2.3.3 Teknik och Material	17
2.3.4 Begrepp	18
2.3.5 Extra uppgifter	18
3 Tolkning av resultatet	19
3.1 Tolkning av kursplanens centrala innehåll	19
3.2 Resonemang kring undervisning	20
3.3 Sammanfattning	21
4 Diskussion	23
Referenser	25
Elektroniska referenser	25
Bilaga	I
Abstract	II

1 Inledning

Denna studie undersöker kvalitativt en bildlärares resonemang om sin undervisning. Studien bygger på en djupgående ostrukturerad intervju som sedan bearbetas och tematiseras med en innehållsanalys. Därefter ställs resultatet i relation till Anders Marners teori kring ämneskonception och dess inverkan på bildpedagogers undervisning.

Då denna studie ger inblick i hur en yrkesverksam bildpedagog tolkar kursplanen och diskuterar sin egen undervisning är den intressant för ämneslärare överlag, men i synnerhet för nyexaminerade och lärarstuderande. Studien leder förhoppningsvis till en vidare reflektion kring den egna didaktiken.

1.1 Syfte och frågeställningar

Denna studies syfte är att undersöka hur en bildlärare tolkar bildämnets kursplans centrala innehåll samt hur läraren resonerar om sin undervisning

Följande två frågeställningar utreds:

- Hur tolkar bildpedagogen det centrala innehållet i kursplanen?
- Hur resonerar bildpedagogen om sin undervisning?

Genom en intervju som avser att fritt samtala om kursplanen förväntas rapportens syfte och frågeställningar besvaras.

1.2 Tidigare forskning

I det här delkapitlet redogörs för vad som tidigare skrivits om kursplanen och om Bildämnet. Nedan presenteras relevanta avhandlingar, litteratur från Skolverket, samt ytterligare litteratur om Bildämnets kursplan.

Sten Petterson och Gunnar Åséns doktorsavhandling *Bildundervisningen och det pedagogiska rummet (1989)* avhandlar föreställningar om Bildämnet, dess traditioner och vilken undervisning som förekommer mellan elever och bildpedagoger. Genom att

kombinera olika sorters studier har författarna skapat förståelse för att förklara vad det är som sker i det faktiska klassrummet. De har arbetat med bland annat enkäter, djupgående intervjuer och observationer. Frågor som avhandlingen behandlar är:

Vad styr lärares och elevers sätt att handla? Finns det bestämda föreställningar som har betydelse för hur en lektion gestaltas och för hur regelbundenheter och mönster uppträder?
Hur väljs innehållet till arbetet ut (ibid., 29)?

Den senare av dessa frågor är den som tycks ha starkast koppling till min studie. Pettersson och Åséns avhandling vill liksom min uppsats med intervjuer ta reda på hur lärare själv resonerar kring sin undervisning.

Eftersom valet av uppgifter bör göras med hänsyn till eleverna och deras individuella förutsättningar (vilket är en hörnsten i idéerna om det fria skapandet) måste alltså läraren ytterst göra urvalet. Det är endast läraren som är förtrogen med elevernas utveckling och uttrycksätt och som kan bedöma vilket innehåll och vilka uppgifter som är lämpliga (ibid., 197).

Pettersson och Åsen (1989) kommer fram till att mycket fortfarande lever kvar ifrån de äldre kursplanerna och till och med ifrån den tiden då ämnet hette Teckning. Vidare kommer de även fram till att eftersom lärarna själva är de som kommer att stå för urvalet är det deras tolkning och vad de själva är intresserade av som styr dem i deras utformning av lektionsplaneringen (ibid, 196).

Bengt Lindgrens avhandling *Diskussion om Bild, visualitet och vetande* (2005) studerar bildbegreppet utifrån olika teoretiska utgångspunkter. Således redogör texten hur olika bildbegrepp kan tolkas för att senare få olika betydelser och verkan inom bildundervisningen och utbildningen. I sin diskussion stöter han på en rad problem med det vidgade bildbegreppet och vad de kan komma att få för konsekvenser för bildläraren.

Lindgren menar att kursplanen inte tydligt beskriver hur bildläraren skall strukturera eller hur denna skall gå till väga i sitt urvalsarbete, något som istället läggs på bildläraren som då får stora krav på sig. Vidare menar han att lärarutbildningen inte

hunnit med kursplanens utveckling och inte heller hunnit uppmärksamma bristerna i sin egen utbildning (ibid., 153).

I denna nya bildsyn ingår begrepp som bildanalys och tankar om bilden som ett språk, vilka förebådar såväl visualitetskritik som radikaliserade bild- språk och kunskapsbegrepp (ibid., 154).

Något som tycks vara återkommande i studier i ämnet är hur kursplanen endast tycks lägga till fler och fler moment i undervisningen utan att någonting egentligen faller ifrån, trots att undervisningstimmarna inte heller blir fler.

Ett genomgående drag hos tecknings- och bildämnet under dess relativt unga historia är att kontinuerligt tillföras nytt innehåll men samtidigt också behålla det tidigare, vilket leder till ett slags latent kristillstånd (ibid., 156).

Lindgrens egna förslag för att lösa problemet är en uppdelning av ämnet, där ämnets delar som mer tillhör den tidigare traditionen, med starkare anknytning till praktiskt hantverk såsom slöjd och teckning skulle stå för en del, medan kursplanens senare tillägg främst i form av de kommunikativa delarna skulle stå för en annan, mer teoretisk kommunikativ del.

Inför 2011 startades en ämnesutvärdering i Bild, Musik och Slöjd i årskurs 6-9 av Skolverket. Utvärderings syfte var att ta reda på hur förutsättningarna för undervisningen i ämnena såg ut, samt hur pedagogerna genomför och organiserar undervisningen och hur elevernas kunskaper och resultat inom ämnena ser ut. Skolverket skrev:

Syftet med Skolverkets utvärdering av ämnena Bild, Musik och Slöjd (NÄU-13) är att ge en nationell bild av undervisningens förutsättningar och genomförande samt av elevernas kunskaper och resultat i de tre ämnena. Utvärderingen har genomförts i grundskolans årskurser sex och nio.

Utvärderingen ska redovisa både de styrkor och de utmaningar som finns i undervisningen i de tre ämnena samt även lyfta fram de utvecklingsbehov som finns i dem. På längre sikt är

syftet att utvärderingen ska bidra till att undervisningen i Bild, Musik och Slöjd utvecklas (Skolverket 2015).

Enligt utvärderingen arbetar många pedagoger på vissa sätt fortfarande efter delar av de gamla läroplanerna även om de anser att den nya kursplanen är viktig att följa.

Bilden som framträder utifrån lärarnas öppna svar är att lärarna uppfattar ämnet som ett kreativt ämne där kommunikation är viktig. Man kan dock hävda att rester av äldre ämneskonceptioner finns kvar, exempelvis praktisk-estetisk ämneskonception och fritt skapande (Skolverket 2015).

Kanske främst är det digitala arbetet en nödvändighet för ämnets berättigande i skolan. Trots detta är det svårt för många bildpedagoger att fullt ut fullfölja och/eller lägga tillräckligt stor vikt och tid till just denna del av ämnet. Fortbildning saknas för de pedagoger som inte själva av eget privat intresse besitter de kunskaper som behövs för att bedriva den digitala undervisningen, och resurser i form av datorer med tillräckligt hög prestanda för att göra det möjligt att arbeta i de ofta tunga bild- och filmbehandlingsprogram saknas till stor del ute i många skolor (Skolverket 2015, 7).

Bildpedagogerna är i stort nöjda med kursplanen enligt Skolverkets utvärdering. Den stofffrängsel som finns inom ämnet, med alla möjliga material som kan användas och den över 3000 år långa konsthistorien som måste trättas ner och avverkas på ett par veckor verkar inte ses som något större problem av pedagogerna. Den främsta kritiken riktas snarare mot skolledning och rektorer som inte kan eller vill avsätta de nödvändiga resurser som krävs för just det digitala arbetet, och för att kunna ge en bra undervisning inom denna.

I Sten Pettersson och Gunnar Åséns doktorsavhandling ifrån 1989 behandlar man Bildämnet som då nyligen bytt namn ifrån Teckning. Då liksom nu genomgick ämnet en slags förvandling. Då skulle ämnet bli mera kommunikativt och inte längre endast handla om teckning som en praktisk kunskap utan om bild överhuvudtaget. (Pettersson och Åsén 1989, 114) Pettersson och Åsén beskriver hur gamla föreställningar lever kvar trots nya krav:

Ämnets utveckling mot ökad innehållsmässig breddning har vidare medfört att kraven på tillgång till material ökat. Föreställningarna om lärarens roll i undervisningen och sättet att reglera elevernas arbete, kan vi bland annat se att det i ämnets tradition från 1930-talet och framåt finns vissa ”nedärvda” föreställningar, där det inte är teckningsförmågan eller det tecknade som skall regleras i första hand, utan mer föreställningarna om det som tecknats (ibid., 123).

Redan i skiftet mellan läroplanerna 1969/1980 uppmärksammades en möjlig stofffrängsel och utökad arbetsbörda för pedagogerna. De skulle arbeta på ett för många helt nytt sätt när ämnet inte längre enbart var av praktisk karaktär. Att bland annat konsthistoria och nya material skulle infattas i ämnet sågs av många av bildlärare som problem. Då som nu tycktes resurstilldelningen vara det största hindret för en ideal undervisning (ibid., 189).

Det är upp till pedagogen själv att fortbilda sig inom ämnet på sin fritid för att möjligen komma ikapp den kursplan som nu råder. Det har även visat sig att det då främst är pedagogens egna personliga intresse som står som avgörande ifall detta sker eller inte. En pedagog med stort intresse för digitalt skapande som på något vis utanför den bildpedagogiska utbildningen tillgodogjort sig kunskaper i digitalskapande har då enbart frågan om resurser i form av datorer till eleverna att förhålla sig till. Medan en pedagog utan varken kunskaper eller resurser helt enkelt tvingas att lägga minsta möjliga vikt vid denna del av kursplanen (ibid., 195).

Återkommande i både Pettersson och Åséns avhandling och Skolverkets utvärdering är att skolledningen och rektorer är hinder för att bedriva den lagstadgade undervisning som kursplanen föreskriver. Hur pedagoger väljer att lägga upp sin undervisning tycks också styras mycket av lärarens egna personliga intresse för ämnet eller avsaknaden för detta.

När det gäller litteraturen och dess tillförlitlighet kan kritik riktas mot Sten Petterson och Gunnar Åséns doktorsavhandling *Bildundervisningen och det pedagogiska rummet* (1989) och Bengt Lindgrens *avhandling Diskussion om Bild, visualitet och vetande* (2005) då de båda avhandlar bildämnet utifrån kursplaner som inte längre är styrande. Skolverkets utvärdering av bildämnet (2015) bekräftar dock att många av de problem

som tidigare avhandlingar tar upp fortfarande kvarstår. Även Marner (2006) som hävdar att ämneskonceptioner från tidigare kursplaner fortfarande lever kvar menar jag ger dessa äldre avhandlingar ytterligare relevans då de kursplaner de behandlar i praktiken kanske ännu inte har lämnats.

1.3 Teoretisk utgångspunkt

Utifrån tidigare forskning som presenterats ovan kan det konstateras att Bildämnet tolkas på olika sätt. Alla människor behöver tolka världen. I bildpedagogens fall behöver kursplanen sättas i relation till pedagogens egen uppfattning om ämnet, vilka resurser skolan har och elevernas förståelse och förväntningar. Selander och Kress beskriver i *Design för lärande* (2010) :

Genom transformationer och teckenskapande aktiviteter visar man sitt lärande. Teckenskapande sker dels utifrån personligt intresse i relation till socialt iscensatta situationer, dels utifrån de resurser som finns tillgängliga och redan är laddade med innebörder, associationer och symboliska markörer (2010, 33)

Denna studie har Anders Marners teori om bildämnets konceptioner som utgångspunkt. Marner menar i sin artikel *Professionalisering av estetiska ämnen* (2006) att bildlärarens roll i skolan på många sätt kan se olika ut. Vidare hävdar han att den enskilde bildlärarens ämneskonception inte alltid i huvudsak styrs av den aktuella kursplanen. Den nuvarande konceptionen betonar bildämnets kommunikativa roll medan tidigare konceptioner kan beskrivas som estetiskt-praktiskt övningsämne samt ”fritt skapanden”

Trots att begreppet estetiskt-praktiskt ämne inte använts sedan Lgr 69 används dock begreppet fortfarande, enligt NU -03, av ca 45 % av bildlärarna (Marner, Örtengren & Segerholm 2005). Det kan ses som en eftersläpningseffekt, där ämnet ses som ett ämne som betonar hantverk och har ett företrädesvis konstnärligt perspektiv (ibid., 7).

Vidare beskrivs hur ungefär 40 procent av lärarna ser Bildämnet som kommunikativt, något som alla egentligen borde med den rådande kursplanen. Få lärare såg under tiden för studien ämnet som ett övningsämne och lika få som ett ämne för fritt skapande. Enligt den forskning som beskrivs i artikeln ersätts dock inte en lärares ämneskonception av en ny kursplan, i själva verket breddas ämnet i praktiken, då nya

tillägg adderas till de gamla. Detta leder i sin tur till stofffrängsel som sedan ge upphov i problem kring det urval läraren måste göra. Enligt forskningen kan bildämnet till och med vara före sin tid. Marner skriver:

Samtidigt har ämnet bild i styrdokumenterna ofta varit i takt med tiden eller före sin tid (ibid.,8).

Detta kanske främst visar sig i form av resurser, att kursplanen redan ligger steget före skolan när det kommer till det digitala skapandet. De redan utbildade bildlärarna saknar kunskap och tillgång till fortbildning för att kunna undervisa inom dessa nya tillägg.

Att se på ämnena så innebär att definitionen av ämnena blir mer ”essentialistisk” samt att det ger ett fokus på mediespecifik kompetens. Ämnena som tillfälliga och historiska konstruktioner tonas ned och det centrala innehållet, hemmediet, betonas (ibid., 9).

Marner beskriver hur de så kallade estetiska skolämnena som Slöjd, Musik och Bild rent traditionellt har och haft svårt att förklara sina egna nödvändigheter som ämne. I allmänhet tycks skolans nytta vara att undervisa sina elever i Matematik, Engelska och Svenska. Marner menar att ett tydliggörande av vikten av kreativitet och förståelse för yttrandefrihet möjligen kan vara av vikt för att förklara nyttan och menar då vidare att ett tydliggörande ifrån skolan av dessa två begrepp och deras del i Bildämnet kan höja ämnets status och säkerställa dess plats som skolämne (ibid., 14).

Marner beskriver hur ett ord som kultur blivit ett modeord inom skolvärlden, ett modeord som dock saknar koppling till de ämnen som annars ses som drivande inom kulturen, så som Bild, Slöjd och Musik.

Estetik och kultur anses ofta vara viktiga i skolan, men inte lika ofta s.k. estetiska ämnen. Lärare ser estetisk verksamhet som en lustfylld kompensation för tillkortakommanden i teoretiska ämnen, med skollärdningens goda minne, men ibland mot ämneslärarnas synpunkt (ibid., 17).

Kulturen skall vara prestationslös. Den skall inte följas av någon bedömning utan bara verka som ett andningshål inom den annars så outhärdligt tråkiga skolvärlden. Något som lätt hamnar i konflikt med den ämneskonception bildlärare har som en del i det

kulturella arbetet på skola. Marner beskriver ”fritt skapande” som en gammal ämneskonception:

Det estetikbegrepp som ibland används av lärare präglas av ett konstbegrepp, fritt skapande doktrinen, som var som störst i mitten av förra seklet, men som fyller en ny harmoniserande funktion i skolan (ibid., 17).

Vidare skriver Marner om en amatörisering av bildläraren som helt enkelt inte når upp till kursplanens krav, vare sig det handlar om obehöriga lärare som helt saknar utbildning eller utbildade pedagoger som genom sin utbildning endast fått ytliga kunskaper inom det ämne de sedan skall undervisa i (ibid., 18).

Slutligen kommer Marner med ett antal möjliga förbättringar för området. Han menar att utvecklandet av ett gemensamt språk för bildlärare som tar upp både medieneutrala och mediespecifika perspektiv med syfte att stärka de praktiserande lärarna är nödvändigt för att integrera deras ämnen i vårt nuvarande informationssamhälle, detta skulle även resultera i en ökad dialog mellan verksamma lärare (ibid., 19).

Som beskrivits ovan redogör Marner för bland annat tre ämneskonceptionerna, fritt skapande-, övningsämnes-, och kommunikationskonceptionen. Marner menar att tidigare ämneskonceptioner lever kvar och breddar ämnet istället för att ersättas av nya, vilket påverkar bildlärarens tolkning och planering. Detta kan även ge upphov till stofffrängsel då äldre konceptioner lever kvar och breddar ämnet eller ge upphov till meningsskiljaktigheter lärare och skolläring emellan då synen på ämnet och vad det kan kräva för resurser blir vitt skilda.

1.4 Metod

Enligt Pettersson och Åsens avhandling ger läroplanstexterna ingen direkt vägledning när det kommer till konkreta lektionsplaneringar. Visserligen lyfts vissa moment fram och betonas och ett urval presenteras men bildläraren lämnas att själv tolka och konkretisera sina arbetsuppgifter (1989, 195). För att på bästa möjliga vis kunna synliggöra hur bildlärare tolkar kursplanen och hur de själva resonerar om sin utformning av arbetet, är en kvalitativ undersökning med

djupgående ostrukturerad intervju den metod jag har valt att arbeta efter. Denna intervju var ostrukturerad på så vis att inga på förhand givna frågor följdes (Bell 1993, 160), dock genomfördes den på ett sådant sätt att alla punkter i det centrala innehållet för Bildämnet i årskurs sju till nio berördes.

Kursplanen togs med och var intervjuunderlag. Ostrukturerad intervju kring punkterna i kursplanen menar jag ger en djupare bild av respondentens tankar och åsikter än en strukturerad intervju med förberedda frågor kring denna. Ostrukturerad intervju valdes för att jag inte skulle tolka och värdera innehållet och då möjligen styra respondenten ifrån sådant som den egentligen anser är viktigt. På samma sätt hade en enkätundersökning sållat bort tankar och åsikter som på förhand inte kunnat förutses.

I denna studie har jag intervjuat en bildlärare som arbetar i årskurs sju till nio eftersom bildundervisningen som ett obligatoriskt ämne har störst spridning och där av störst möjligheter till olikheter i undervisningen. För att tiden skall räcka till att på djupet kunna samtala kring och analysera bildlärarens lektionsplanering var jag tvungna att avgränsa mig till endast en respondent. Studien avser att redovisa hur en bildpedagog tolkar det centrala innehållet i kursplanen, samt hur läraren resonerar kring sin undervisning. I intervjun får respondenten samtala fritt utifrån punkterna i det centrala innehållet i Lgr 11.

1.4.1 Tillvägagångssätt

Kontakt med respondenten togs via e-post. Respondenten erbjöds att fritt välja tid och plats för intervjun. Intervjun som varade i 70 minuter spelades in med ljudupptagning via mobiltelefon samtidigt som anteckningar fördes. För att denna intervju trots att det till stor grad rör sig om fritt samtalande kring kursplanen ändå på något sätt skall kunna analyseras, har jag under tiden för intervjuerna checkat av punkterna i det centrala innehållet för att säkerställa att alla punkter berörs.

Om man har bestämt sig för en ostrukturerad intervju, behöver man ändå ställa upp ett antal frågor som man vill ha svar på och ett antal uppföljnings- eller sonderingsfrågor (Bell 1993, 160).

Intervjun var ostrukturerad på så sätt att inga givna frågor följdes, dock genomfördes intervjun på ett sådant sätt att alla punkter i det centrala innehållet för Bildämnet i årskurs sju till nio kom att beröras.

Att lämna en viss frihet för respondenten att prata om det som är viktigt för honom eller henne är förstås av stor betydelse, men viss struktur i intervjun är också av vikt. Det ger i någon mån en garant för att alla ämnesområden och teman kommer med (ibid., 162).

Denna metod har valts eftersom det är studiens avsikt att undersöka vad just denna bildpedagog uppfattar är viktigt och hur pedagogen själv tolkar innehållet. Kvale och Brinkmann (2009) menar att den kvalitativa forskningsintervjuns mening är att försöka förstå världen utifrån respondentens synvinkel, hur metoden är tänkt att förklara hur deras erfarenheter styr den värld de lever och i detta fall är yrkesverksamma i (2009, 17). Beskrivningen går väl ihop med denna studies syfte.

1.4.2 Analysmetod

Intervjun bearbetas genom en innehållsanalys där den transkriberade intervjun noggrant studeras för att finna teman för uttalanden först som kategorier efter studiens frågeställningar.

Enligt Bell och Waters (2014) är det bästa sättet att göra en innehållsanalys att börja med en forskningsfråga, för att senare välja en strategi för hur man väljer eller kodar sitt urval (145). Sedan analyseras dessa kategorier ytterligare för att finna teman som fungerar som underrubriker.

Innehållsanalysen kan gå ut på en ”kodning i stunden” (emerging coding) då kategorierna formuleras under det att man går igenom olika källor...[] (ibid, 146).

Respondentens resonemang som berör likartade teman eller som faller inom liknande kategorier har delats upp för att ge en större överblick och en djupare förståelse för dennes tankar och tolkningar.

1.4.3 Etiska överväganden

Jag har hållit mig till de grundläggande etiska regler för forskning som Vetenskapsrådet föreskriver, informations-, samtyckes-, konfidentilitets- och nyttjandekravet (1990, 6).

Respondenten kommer att ha dold identitet i rapporten genom fiktivt namn, något jag väljer att göra trots att respondenten själv meddelat att det inte alls är nödvändigt. Men då vissa uttalande, främst kritik mot skolledning och kommunalpolitiker framkommit väljer jag att hellre låta hennes identitet förbli dold. Inte heller kommer känslig information som framkommit under intervjun att ta plats i studien.

Bell (1993) menar att en respondent inte skall behöva ställa upp på något hen inte har haft möjlighet att hinna tänka igenom. Kravet på samtycke bör alla forskare vara inriktade på att uppfylla innan insamling av empiri påbörjas.

Därför har respondenten i god tid innan intervjuerna genomförs fått reda på vilka ämnen och frågeställningar som kommer att beröras, att hon när hon vill kan avbryta sin medverkan i studien och att hon om så önskar kan granska de delar av rapporten hon medverkar i innan den lämnas vidare till handledare och/eller vidare publikation.

1.4.4 Källa och källkritik

Den empiriska källan för denna studie är den intervju med en högstadielärare i ämnet Bild som genomförts och senare analyserats. Detta snävt begränsade urval kan därför inte ses som representativt för bildlärarkåren. Respondentens uttalande måste även ses som gällande för tidpunkten för intervjun då hennes humör och sinnestämning kan ha påverkat intervjuens utfall.

1.5 Uppsatsens disposition

Här redovisas rapportens upplägg, i vilken ordning kapitlen kommer samt vad de avhandlar i korta drag.

Nedan följer först kapitel två som redogör för studiens resultat. Empirin presenteras och delas in i underrubriker/teman efter en innehållsanalys. En förklaring till analysen ges,

samt tolkning av analysen. Följande, i kapitel 5 diskuteras och resoneras kring resultatet och slutsatser dras.

2 Resultat och Analys

Respondenten kallas i studien för Heléne. Intervjun genomfördes mellan två lektioner i respondentens bildsal. I rapporten har intervjun delats in i två delar, först med respondentens bakgrund, om konstnärlig sysselsättning och utbildning, därefter redovisas hennes resonemang om det centrala innehållet i kursplanen och den egna undervisningen.

2.1 Helénes bakgrund

Heléne avslutade sin bildlärarutbildning i slutet av 1980-talet och är därför endast utbildad i ett ämne. För att komma in på sin utbildning var man tvungen att ha vissa förkunskaper i foto, konsthistoria, måleri och skulptur. Av ungefär tusen sökande kom ett trettiotal in på utbildningen.

Utöver sitt heltidsarbete som bildlärare på högstadiet har hon en egen konstnärlig verksamhet där hon arbetar med skulptur. Detta är något hon lägger mycket tid på. Bildlärare har hon arbetat som i över 25 år. Hon har arbetat efter Lgr 80, Lpo 94 och nu Lgr 11. Kursplanens utveckling ser hon som något positivt för eleverna, men hon menar att de nyare läroplanerna ställer lite högre krav på läraren.

Skolan Heléne arbetar på är en kommunal skola med cirka 500 elever från förskoleklass till årskurs nio. Heléne tar emot eleverna redan i årskurs fyra för att sedan ha dem ända tills de går ut nionde klass. Hon är ensam bildlärare på skolan och har således ingen ämneskollega på sin arbetsplats. Tidigare har hon även undervisat i So-ämnena. Hon har fått förfrågningar om att göra det nu också, men hon har valt att avstå främst på grund av att det blir för tungt att sätta sig in i de nya läroplanerna och betygs-dokumenterna för de fyra So-ämnena.

Eleverna har hon i helklass, två gånger i veckan varannan termin detta för att eleverna inte ska ha för många olika ämnen att hålla reda på och för att det inte blir så lång tid emellan lektionerna. Dessutom har det den stora fördelen att det inte heller får så stora

konsekvenser om en lektion faller bort då det bara är några dagar tills nästa lektionstillfälle.

2.2 Helénes tolkning av kursplanens centrala innehåll

Innehållsanalysen för studien gav under denna frågeställning temana kommunikation och olika synsätt. Avsnitten nedan är strukturerade i dessa två teman.

2.2.1 Kommunikation

Heléne anser att olika delar i innehållet är olika stora, eller av olika stor vikt. På frågan om hon kan ge något exempel på ett viktigt område i kursplanen svarar hon:

Bildkommunikation är ju ett stort område, då kan man ju alltid diskutera vad det är om det är att prata om en bild, men du kan ju också skriva och du kan göra bildanalys, eller du kan göra, ja, på tusen sätt.

Bildämnet är inte heller enligt de nyare kursplanerna ett rent praktiskt ämne, utan infattar egentligen hela den bildvärld vi idag lever i. Detta tolkar hon som en nödvändighet i dagens samhälle, att människor måste veta vad bilderna omkring oss gör med oss. De är inte bara där för att vara snygga bilder utan att de på ett eller annat sätt försöker styra oss till att bete oss på något sätt.

Vi har konsthistoria, vi har regelrätta föreläsningar, åtta stycken och sen har de prov. För det är också de här att visst, det är ett praktiskt ämne, men mer och mer det här med kursplanen att det är, och jag tycker att det är jätteviktigt att de kan det här, att tolka de bilder som de blir påprackade, alltså allt ifrån reklambilder, till filmbilder till nyhetsbilder att dom kan de här kan tolka de här.

Bildkommunikation tolkar Heléne som ett stort område, en punkt av stor vikt. Hon arbetar då främst med bildanalys genom att eleverna skriver texter till bilder där de förklarar vad de ser. Att eleverna ska lära sig att kunna se skillnad på olika sorters bilder, vad som är en konst-, reklam eller nyhetsbild. Detta låter hon återkomma under terminerna genom olika uppgifter. Heléne berättar:

Nej om vi säger såhär att jag jobbar med propaganda till exempel, och så ingår ju det, vi kanske tittar på två eller tre propagandabilder, då får vi ju med bildanalys, sen gör dom en egen propagandabild, då får du in teknik i det och så har du ju bildkommunikationen. Varför valde du att måla handen röd och slå den på pappret? Förstår du, det går in flera moment i det där. Jag kan ju jobba med det och trycktekniker om jag vill.

2.2.2 Olika synsätt

Heléns egen tolkning av kursplanen menar hon stämmer inte överens med skolledare och politikerns bild av Bildämnet. Hon menar att ett äldre synsätt håller sig kvar bland de som fattar politiska beslut till skolan. Och att det då kan uppstå meningsskiljaktigheter mellan lärare och rektorer när det kommer till att få loss resurser i form av teknisk utrustning och lektionslängd. Heléne beskriver:

Och här har ju bildämnet ett, vi spelar ju en jätteviktig roll, men jag tror inte att skolledare sådär i allmänhet och dom på barn och ungdom fattar, och politiker fattar, vad vi kan hjälpa till med där. För dom tycker vi ska rita och måla och göra fina teckningar i blyerts. Och det är ju inte de kursplanen handlar om.

Denna bristande förståelse för ämnet menar Heléne många gånger delas av elevers föräldrar som hon beskriver kan komma med uttalanden och kommentarer kring sina barns bildskolning som enligt Heléne ligger långt ifrån hennes synsätt på ämnet.

Man kan träffa vuxna människor inom skolvärden som pratar om teckning och jag brukar säga det när jag pratar med föräldrarna när dom kommer hit på möte i sexan att ämnet heter bild. Dom säger (imiterar tjejröst) ”jag tycker det är fint så här med konst”. Vi sysslar inte med konst säger jag då, vi läser om konstnärer men vi sysslar inte med konst här inne. Sen kan det vara så att nån gör något som har konstnärliga kvalitéer men det är inte det vi sysslar med här.

2.3 Heléne resonerar om sin undervisning

Innehållsanalysen för studien gav under denna frågeställning: tid, hinder, teknik och material, begrepp, extra uppgifter. Avsnitten nedan är strukturerade i dessa fem teman.

2.3.1 Tid

Heléne upplever att hon har mycket tid med sina elever, även om hon gärna skulle se att det fanns ännu mer tid. Hennes elever har lite mer lektionstid i Bild än den garanterade tiden. Eftersom hon undervisar eleverna redan ifrån årskurs fyra känner hon att hon inte har några problem med att få tiden att räcka. Hon har tid till att gå igenom de punkter och moment kursplanen föreskriver. Hon har dessutom lyckats, med viss övertalning, att få skolledning att slå ihop hennes lektionstimmar för att undvika 40 minuters lektioner som enligt henne blir svåra att hålla någon kvalitet i. Då mycket tid går till att uppstarta och avsluta lektionerna.

Heléne framhåller att hon har lång erfarenhet av yrket och på så sätt haft tid att pröva sig fram för att se vad som fungerar med vilka elever är även något hon framhåller som något som hjälpt henne mycket i att väl kunna planera och genomföra sina lektioner. Heléne menar att det centrala innehållet inbjuder till mycket arbete och stor arbetsbörda, och man måste tänka smart för att få ihop det.

Och de är ju så lite. Jag har ju kunskap, inte bara om vad som går att lära ut och lära in, ibland går jag också på nitar. Sen ibland är man ju inte på topp heller, men just material och sådär, det funkar inte med tioåringar och jag tror inte att när man går i nian att man gillar det är inte roligt, förhoppningsvis det här med erfarenhet spelar nog en viss roll.

Att kombinera kursplanens mål beskriver Heléne som ett måste för att få lektionstimmar att räcka till. Dessutom ger det eleverna en bättre bild av vad det kan komma att använda sin kunskap till.

Då får dom kanske som extra uppgift att göra ett schackrutigt golv i perspektiv, och då kan man tycka att det är tråkigt men det är ganska nyttigt för dom, då får dom träna sitt matematiska sinne i det också.

Heléne har, utifrån lång undervisningserfarenhet, flyttat moment som enligt kursplanen skall ligga på mellanstadiet till högstadiet då hon anser att dessa moment kräver en mer utvecklad motorik.

Sen tycker jag till exempel att om man tittar i fyran till sexan, att de skall jobba med tryck. Jag tycker de är ganska små och inte har den finmotoriken, så helt självständigt flyttar jag

det till sjuan åttan, för att skära med kniv och så testas de lite i fyran, men de har inte det, den utvecklade motoriken, så det flyttar jag upp.

2.3.2 Hinder

Det främsta hindret för att fullfölja kursplanen är dessvärre skolledning och dess fördelning av resurser. Exempelvis krävs bra teknisk utrustning för att undervisa i bildberättande. Heléne förklarar:

Sen finns det ju vissa saker som vi inte kunnat göra på skolan för vi inte har haft redskapen för det, de är först nu som vi har fått iPads som vi kan jobba med film på ett bra sätt, vi har försökt ibland, men datorerna är så dåliga, de laggar, att det inte går att göra en minut film, det är ju inte lönt, jag vill ju undervisa i själva bildberättandet när jag undervisar i film, inte tekniken, den är jag fullkomligt ointresserad av och med iPads är de så bra, för de flesta fixar ju det själva, mycket bättre än mig.

Ett annat hinder kan vara att få förståelse för bildämnet. Enligt Heléne kan det vara svårt för många personer inom skolledning och bland politiker är förstå Bildämnet. Många pratar fortfarande om teckning och har dålig förståelse för hur visuellt vårt samhälle är idag och hur mycket ansvar ämnet har för att lära dagens unga hur de till stor del styrs av bildintryck i såväl reklam som nyheter.

2.3.3 Teknik och Material

Heléne anser att de digitala delarna av Bildämnet till större del avklaras redan i hemmet eller genom elevernas egna intressen, till skillnad ifrån exempelvis mera traditionellt bildarbete med fysiskt praktiska material, material som hon själv hellre arbetar med både privat och med eleverna i skolan.

Ja mycket, det tycker jag är skitkul och så är det så här att de flesta ungar har en iPad eller mobiltelefon som om kan göra film på. Däremot är det inte så många som har lera hemma, sen är det ganska roligt, för en del är inte så duktiga på att teckna, de tycker det är skitsvårt men de lyckas med lera.

Att arbeta med tredimensionellt skapande, främst i lera lägger hon stor tid och vikt vid men det är inom detta som i många andra uppgifter i ämnet viktigt att få med flera av det centrala innehållets moment. Arbetar man med lera behöver man analysera sitt

arbete, kanske kombinera flera tekniker i sin skulptur eller arbeta med frågor som rör genus och/eller jämställdhet.

Ja det är ju för att jag tycker att det är kul, jag känner mig väldigt trygg i det och jag vet hur det funkar, och det är ju så här när ni kommer ut och börjar jobba. Jaha, det finns en keramik ugn här, hur funkar den, va händer liksom.

2.3.4 Begrepp

Hon arbetar även med genus och jämställdhetsfrågor med hjälp av reklambilder.

Så har jag två jättebra exempel med reklam från hm, en manspyjamas och en kvinnopyjamas, reklam som är ganska lika.

Då vill hon att eleverna lär sig ord och begrepp som hon kopplar till området, som attribut och metafor.

Heléne berättar om hur hon komprimerar 3000 års konsthistoria till åtta lektionstimmar. Hon anser själv att det blir mycket kortfattat då hon även under dessa lektioner behöver lägga mycket tid till att gå igenom ord och begrepp men att detta ändå visat sig vara väldigt uppskattat av eleverna, främst av forna elever som under sina gymnasiestudier gett Heléne feedback. Via sms eller när de av en slump träffat på varandra har de tidigare eleverna berättat hur de nu haft nytta av sin konsthistoria.

Även begreppen perspektiv och rumslighet är något som Heléne lägger vikt vid. Hon förklarar hur hon anser att det är en nödvändighet att kunna i bildframställning. Men själv anser hon att det är tråkigt.

Nää, de finns ju saker som jag tycker är tråkiga men som jag, som också är ganska viktiga. Centralperspektiv, tycker jag är ganska tråkigt, men ungarna tycker att det är kul.

2.3.5 Extra uppgifter

Något som Heléne har svårt att motivera är extra uppgifter. Uppgifter som elever får när de är färdiga med lektionens huvuduppgift. Heléne menar att det här uppstår ett dilemma. Extra uppgifter finns det ett behov av i klasserna för att elever behöver sysselsättning för att inte störa varandra, samtidigt vill hon inte att dessa uppgifter skall

vara nödvändiga för ett högre betyg. Elever skall inte känna sig stressade i att utföra sin huvuduppgift för att hinna med fler uppgifter, samtidigt vill hon att dessa uppgifter skall vara meningsfulla, att de inte enbart skall fungera som utfyllnad. Heléne beskriver även hur extrauppgifter kan få en motsatt effekt. Elever kan känna att de måste jobba långsamt med huvuduppgiften för att slippa extra arbete. Heléne förklarar:

Men egentligen så tänker jag såhär att man skulle ha en bra extra uppgift till alla där de finns en koppling, men problemet är att då schabblar dom iväg men uppgift för att dom vill göra extra uppgiften. Så jag vet inte hur jag löser det här.

3 Tolkning av resultatet

Nedan tolkas resultatet av intervjun med bildpedagogen i ljuset av Marners (2006) teori om hur olika ämneskonceptioner påverkar bildämnet undervisning. Inledningsvis synliggörs pedagogens tolkning av kursplanens centrala innehåll. Därefter besvaras studiens andra frågeställning, hur pedagogen resonerar kring sin undervisning.

3.1 Tolkning av kursplanens centrala innehåll

Marner (2006) beskriver hur pedagoger med konceptionen fritt skapande använder konstbegreppet som en harmoniserande funktion för eleverna. Estetik menar Marner är någonting rofyllt som ger lust åt eleverna i en annars alltför teoretisk och krävande skola (2006, 17). Heléne menar dock att konst inte är någonting de utför i Bildämnet. Hon beskriver möten med föräldrar som kan uttrycka ungefär: "jag tycker det är fint med konst" . Medan Heléne menar att några få elevers arbeten kan vara av konstnärlig kvalitet är detta inte syftet med undervisningen.

Enligt Marner ligger styrdokumentet för Bildämnet i takt med tiden, ibland till och med före sin tid (ibid, 8). Detta är något som kopplat till Helénes uttalanden om politiker och skolledare kan bli ett problem, då dessa personer inte är uppdaterade i elevernas verklighet. De får därför en dålig förståelse för nyttan med de kommunikativa aspekterna av ämnet. En föråldrad ämneskonception tycks ligga till grund för dessa politiker och skolledares förståelse för ämnet, som till och med av dem kallas Teckning.

Marners beskriver hur 40 % av bildpedagogerna i en undersökning han tar upp ser sitt ämne som kommunikativt, han menar då att med rådande kursplan borde det vara alla. I intervjun framhåller Heléne ämnets kommunikativa aspekter. Hon beskriver hur ämnet idag inte längre är ett rent praktiskt ämne, även om hon menar att det fortfarande infattar praktiskt arbete. Heléne beskriver att den värld vi alla lever i idag med konstbilder, reklambilder och nyhetsbilder måste förklaras för eleverna. Hon menar att dessa bilder finns för ett syfte, de försöker att få oss att tycka, tänka eller bete oss på något sätt, detta måste eleverna vara medvetna om.

Vidare menar Marner att Bildämnets vikt behöver tydliggöras, han beskriver då hur kreativitet och yttrandefrihet kan vara nyckelbegrepp för att öka förståelsen och statusen för ämnet. Heléne menar att även tolkning av det visuella samhället behöver klargöras och hur Bildämnet är det ämne som framförallt har ansvar och medel för att göra detta.

Som beskrivits tidigare redogör Marner för tre ämneskonceptionerna, fritt skapande-, övningsämnes-, och kommunikationskonceptionen. Marner menar att tidigare ämneskonceptioner lever kvar och breddar ämnet istället för att ersättas av nya, vilket påverkar bildlärarens tolkning och planering. Något som i detta fall främst visar sig genom att de äldre konceptionerna lever kvar hos skolledning och politiker som ett ser på ämnet som ett övningsämne. Heléne säger visserligen att ämnet är praktiskt, men hon lyfter fram att det till stora delar kommunikativt. Fritt skapande konceptionen uttrycks främst av föräldrar. Föräldrar kan prata om att det är fint med konst som om bildämnet främst handlar om det.

3.2 Resonemang kring undervisning

När Heléne resonerar kring tiden till sitt arbete menar hon att det tidigare har uppstått ett problem. Ett hinder som hon lyckats överstiga med att förklara sitt ämne för sin skolledning då rektorn enligt henne visar på en annan, äldre konception av ämnet som inte ställer samma krav på undervisning och resurser. Hon menar även själv att hennes långa erfarenhet trots stor ändringar i kursplanen givit henne fördelar då hon vet vad för undervisningsformer och lektionsplaneringar som fungerar.

Helénes resonemang kring tekniker och material visar dock tecken på en mer estetisk-praktiskkonception, då hon beskriver hur elever kan lyckas bättre i sitt arbete med lera, detta kan tolkas som en konception närmare det övningsämne Marner (2006) beskriver, där det estetiskt vackra ligger i fokus. Hennes uttalande om hur det digitala teknikerna ofta avklaras redan i hemmet och hur hon själv saknar intresse för detta ligger även de utanför den kommunikativa ämneskonceptionen Marner beskriver. Däremot beskriver hon tydligt hur hon anser att de kommunikativa aspekterna av ämnet är centrala, hon kopplar sina hantverkspraktiska lektioner till vad elevernas verk kommunicerar och hon framhåller det även som något nödvändigt för människor som lever i vår nu så visuella värld att kunna analysera bilder för att förstå vad de gör med oss, något som visar på en mer nutida ämneskonception.

Helénes resonemang kring extra uppgifterna visar främst att hon tar avstånd ifrån fritt skapandekonceptionen, hon upplever att de ställer henne inför ett dilemma. Hon vill inte att dessa uppgifter skall vara ett tidsfördriv utan ramar enbart i syfte att hålla eleverna på sin plats, de skall vara meningsfulla, kopplade till kursplanen men ändå inte nödvändiga för högre betyg.

3.3 Sammanfattning

Efter innehållsanalysen av resultatet har Helénes utsagor delats in i ett antal teman. De utsagor som syftar till att besvara studiens första frågeställning, ”hur tolkar bildpedagogen det centrala innehållet i kursplanen” delas in i två olika kategorier: kommunikation och konception.

Kommunikation: Heléne tolkar den kommunikativa aspekten av Bildämnet som den kanske största och viktigaste delen. Hon menar att den visuella värld vi idag lever i försöker att styra och påverka oss till att tänka och agera på olika sätt genom bilder, därför är det viktigt att eleverna får en förståelse för detta, något som politiker och skolläring även skulle behöva för att se ämnets nytta.

Olika synsätt: Heléne menar att den syn på bildämnet som finns hos makthavarna är förlegad, de är inte uppdaterade i ämnets främst kommunikativa aspekter och elevers föräldrar kan dra paralleller till ämnet som Teckning.

Studiens andra frågeställning ”hur resonerar Bildpedagogen kring sin undervisning”, delas in i fem kategorier: tid, hinder, teknik och material, begrepp samt extra uppgifter.

Tid: Helénes upplevelse är att hon har mycket tid till sitt ämne, hon har sett till att undvika 40 minuters pass för att få längre bättre fungerande lektioner. Hon har lång erfarenhet av Bildämnet vilket hon menar är fördelaktigt då hon haft tid på sig att prova olika undervisningsformer och lektionsplaneringar.

Hinder: Enligt Heléne är det största hindret för en välfungerande undervisning skolledningen, de har en bristande förståelse för ämnet, således har de även en bristfällig kunskap om vad som egentligen behövs för att bedriva undervisningen.

Teknik och material: Heléne som själv arbetar mycket med skulptur på sin fritid, arbetar gärna med lera i tredimensionellt skapande, där har hon utifrån personliga erfarenheter utanför skolans värld tillgodo sätt sig mycket stora kunskaper och menar att hon därför kan använda detta i sitt arbete med eleverna. Den digitala tekniken däremot beskriver hon hur eleverna många gånger har större kunskaper än hon själv och hon menar att detta sammanlagt med de bristande resurserna i form av datorer eller Ipads för digital bearbetning därför hålls kortare.

Begrepp: I konsthistoria och bildanalys vill Heléne att eleverna lär sig ämnesspecifika begrepp något hon framhåller som uppskattat hos eleverna då de ofta senare i livet får nytta av sina kunskaper.

Extrauppgifter: Heléne resonerar kring användandet av extra uppgifter i undervisningen, hon ser ett behov av dessa uppgifter men det uppstår för henne ett dilemma. Uppgifterna behövs för att elever som arbetat färdigt med sin huvuduppgift inte ska gå sysslösa. Samtidigt vill hon inte att dessa uppgifter skall fungera som något betygshöjande då elever kan känna sig stressade att hinna med även dessa. Hon vill inte heller att eleverna ska vilja jobba extra långsamt med sin huvudsakliga uppgift för att slippa göra extra uppgift. Hur hon vill gå till väga med detta finner hon dock inget riktigt svar på.

Sett i ljuset av Anders Marners resonemang kring ämneskonceptioner kommer tolkningen fram till att för Heléne framstår de blandade ämneskonceptionerna främst som ett hinder då hon själv, politiker och skolledning och föräldrar alla har olika uppfattning om ämnet. Även om hon uppvisar tecken på att själv dela främst två ämneskonceptioner. Heléne är tydlig med hur ämnet är kommunikativt, samtidigt beskriver hon ett ämne som är till stor grad praktiskt, det är praktiska lektioner med arbete i lera och andra material som snarare kopplas till ett övningsämne där eleverna arbetar fysiskt med olika material för att i praktiken lära sig .

Helénes uttalande kring arbetet med extrauppgifter visar även de tecken på kommunikativ- och övningsämneskonception, dock inte fritt skapande. Hennes uppgifter skall vara meningsfulla kopplade till kursplanen, inte ett tidsfördriv även om hon här uppger att hon ställs inför ett dilemma.

4 Diskussion

Studien har utgått ifrån Marners (2006) teori om ämneskonceptioner, hur synen på ämnet sedan äldre kursplaner ligger kvar hon bildpedagoger och snarare breddar ämnet istället för att byta en gammal konception mot en ny.

Helénes tolkning av kursplanen ligger rätt i tiden och därmed före många av hennes kolleger om man jämför med den tidigare forskningen. Hon beskriver hur hon ser på ämnet som kommunikativt även om ämnet enligt henne fortfarande är praktiskt. Dock finns det spår av äldre ämneskonceptioner i hennes resonemang och uttalanden om hur hon inte är intresserad av den digitala tekniken och hur hon menar att den delen sköter eleverna bättre än hon själv rent privat. I studien har det dock framkommit att äldre ämneskonceptioner enligt Heléne främst visar sig hos rektorer, politiker och föräldrar som till och med fortfarande kan tala om Teckning. Att det kanske främsta hindret för att bedriva den undervisning som kursplanen föreskriver, då främst med digital teknik, är skolledningens bristande förståelse och fördelning av resurser t.ex datorer. Detta stämmer väl överens med Skolverkets utredning.

Petterson och Åsen (1989) menar att Bildpedagogens personliga intressen till stor del styr undervisningen, detta uttrycker Heléne i viss grad. Hon medger att hon gärna arbetar exempelvis med skulptur och lera eftersom att hon själv har stort intresse och

kunskap inom området och därför känner sig trygg. Men hon tar också upp hur hon arbetar med perspektiv trots att detta är någonting hon själv anser är tråkigt.

Skolverkets (2015) utredning visar att den stofffrängsel som uppstår i ämnet, då det i praktiken har breddats av nya kursplaner, inte tycks vara något större problem för bildlärare generellt. Inte heller Heléne framhåller detta som någonting problematiskt. Hon anser att hon i och med att hon undervisar sina elever från årskurs fyra till nio, har gott om tid att hinna med undervisningen. Lindgrens (2005) förslag om att dela upp ämnet i en rent praktisk del och en mer kommunikativ del ser jag därför inte utifrån Helénes uppfattning som någonting nödvändigt. Heléne menar att om hon tänker och planerar bra så att hon kombinerar flera av kursplanens delar i varje moment i undervisning går det bra, även om hon också behöver kräva sin rätt ifrån rektorn för att få fram resurser och för att kunna få undervisningsduglig lektionstid.

Skolverkets (2015) uppfattning om att det digitala skapandet måste framhållas i ämnet för att det skall berättigas i skolan tycks Heléne inte riktigt hålla med om. Detta kan kopplas till hennes egna svala intresse för tekniken. Men hon framhåller själv att det är Bildämnets naturliga koppling till den visuella värld vi lever i, med reklam och kommunikation via bilder, som det viktigaste att eleverna får en förståelse för, något som även skolledning och politiker tycks behöva uppdateras på.

Att Heléne själv saknar utbildning i digitala bildteknikerna kan också spela in. Hon har av vad som framkommit under intervjun ingen fortbildningstid för detta och hennes uttalande om att eleverna gör det mycket bättre än hon själva tyder på att fortbildning skulle behövas, då hon som Skolverkets utredning beskriver inte har något personligt intresse för detta behöver skolledning hjälpa till med utbildning.

Marners tre ämneskonceptioner tycks alla dyka upp på ett eller annat sätt i studien och även om jag vill mena att Helénes tolkning av kursplanen visar på att äldre konceptioner i viss mån kan spåras tycks de leva kvar i mycket större grad hos de som har makt över skolan och resursfördelningen.

Referenser

- Bell, Judith. 2006. *Introduktion till forskningsmetodik*. 4., [uppdaterade] uppl., Lund: Studentlitteratur
- Bell, Judith & Waters, Stephen. 2016. *Introduktion till forskningsmetodik*. 5. uppl. Lund: Studentlitteratur
- Karlsson, Sten-Gösta & Lövgren, Staffan. 2001. *Bilder i skolan*. Lund: Studentlitteratur
- Kvale, Steinar & Brinkmann, Svend. 2009 *Den kvalitativa forskningsintervjun*. 2. uppl. Lund: Studentlitteratur
- Lindgren, Bengt. 2005. *Bild, visualitet och vetande: diskussion om bild som kunskapsfält inom utbildning*. Acta Universitatis Gothoburgensis, Diss. Göteborgs universitet, Göteborg
- Marnér Anders. 2006. *Professionalisering av estetiska ämnen – några problem och förslag*. Artikel, Umeå
- Pettersson, Sten & Åsén, Gunnar. 1989. *Bildundervisningen och det pedagogiska rummet: traditioner, föreställningar och undervisningsprocess inom skolämnet teckning/bild i grundskolan*. Diss. Institutionen för pedagogik, Högsk. för lärarutbildning, Univ, Stockholm, Stockholm
- Selander, Staffan & Kress, Gunther R. 2010. *Design för lärande: ett multimodalt perspektiv*.: Norstedt, Stockholm

Elektroniska referenser

- Skolverket. 2015 *Bild i grundskolan: en nationell ämnesutvärdering i årskurs 6 och 9*
<http://www.skolverket.se/publikationer?id=3497> (Hämtad 2015-12-01)
- Vetenskapsrådet. 1990. *Forskningsetiska principer inom humanistisk-samhällsvetenskaplig forskning*
<http://www.codex.vr.se/texts/HSFR.pdf> (Hämtad 2015-12-16)

Bilaga

Kursplan för Bild, åk 7-9

Bildframställning

- Framställning av berättande informativa och samhällsorienterade bilder om egna erfarenheter, åsikter och upplevelser
- Kombinationer av bild, ljud och text i eget bildskapande
- Återanvändning av bilder, material och föremål i eget bildskapande, till exempel i installationer
- Digital bearbetning av fotografier och andra typer av bilder
- Presentationer av eget bildskapande
- Rättigheter och skyldigheter, etik och värderingar när det gäller bruk av bilder samt yttrandefrihet och integritet i medier och övriga sammanhang

Redskap för bildframställning

- Former, färger och bildkompositioner samt deras betydelsebärande egenskaper och hur dessa kan användas i bildskapande arbete
- Material och verktyg för två- och tredimensionellt arbete och hur dessa kan användas för bestämda syften

Bildanalys

- Bilder som behandlar frågor om identitet, sexualitet, etnicitet och maktrelationer och hur dessa perspektiv kan utformas och framställas
- Massmediebilders budskap och påverkan och hur de kan tolkas och kritiskt granskas
- Samtida konst- och dokumentärbilder samt konstverk och arkitektoniska verk från olika tider och kulturer i Sverige, Europa och övriga världen. Hur bilderna och verken är utformade och vilka budskap de förmedlar
- Ord och begrepp för att kunna läsa, skriva och samtala om bilders utformning och budskap

Abstract

Denna studies syfte är att undersöka hur en bildlärare tolkar bildämnet kursplans centrala innehåll samt hur läraren resonerar om sin undervisning. Studien är gjord utifrån Marners resonemang om ämneskonceptioner. En kvalitativ djupgående ostrukturerad intervju har genomförts med en yrkesverksam bildlärare på en kommunal grundskola i södra Sverige. För att finna teman och ge en bättre överblick för respondentens tolkningar och resonemang, har utsagorna kategoriserats med hjälp av innehållsanalys. Resultatet visar att respondenten tolkar den kommunikativa aspekten av Bildämnet som den viktigaste delen då världen vi lever i är mycket visuell. Respondenten menar att det finns stora skillnader i hur lärare, föräldrar, skolledning och politiker tolkar ämnet. Respondenten resonerar kring hur möjligheten att få följa eleverna under många år och lång yrkeserfarenhet har en positiv inverkan på undervisningen, Även personliga intressen för tekniker ger goda förutsättningar och kunskaper för undervisningen, medan skolledning och bristande resurser kan få en negativ inverkan. Vidare resonerar hon kring nyttan av begreppsförståelse, hur detta är viktigt för eleverna och till sist angående extra uppgifter och hur de kan bli ett dilemma i undervisningen.

Nyckelord

Bild, kursplan, tolkning, Lgr 11, ämneskonception